

УДК 327.7-054.73(4-6ЄС)

DOI: 10.24144/2078-1431.2022.2(29).121-129

Юлія-Марія Цоклан,
студентка 2 курсу ОС «Магістр»
факультету історії та міжнародних відносин
Ужгородського національного університету

Науковий керівник:
доктор історичних наук, професор
Ігор Тодорос

ПРОБЛЕМА БІЖЕНЦІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СИТУАЦІЮ В ЄС ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ

У статті здійснено порівняльний аналіз впливу біженців і нелегальних мігрантів з країн Близького Сходу та України на економічну, соціальну та політичну складові функціонування приймаючої країни. Наведено інформацію стосовно проблем асиміляції мігрантів у ЄС. На основі проведеного дослідження обґрунтовано причини провалу політики мультикультуралізму та розглянуто нові реалії міграційної політики у контексті повномасштабного вторгнення Росії в Україну та великого потоку українських біженців до країн-членів ЄС.

Ключові слова: мультикультуралізм, міграція, біженці, повномасштабне вторгнення, міграційна криза в ЄС.

The multi-ethnicity of the member states of the European Union has already become a common phenomenon as economic stability, implementation of innovative technologies, quick adaptation to globalization processes and flexibility in implementing changes every year attracts people from other countries to migrate to Europe. However, this feature of the national composition of the population has repeatedly caused many problems related to the cultural heterogeneity of people living in the same territory. EU legislation has long been adapted to the multi-vector nature of the world, but whether this will lead to total assimilation of the host country with refugees is difficult to predict. In this article we examine the reason of multiculturalism policy failure, give general overview of migration situation in Europe and compare the readiness of Islamic refugees adapt to new cultural and political environment with Ukrainian refugees who fled war after February 24th. The acceptance of refugees with culture-related values and world views bring less xenophobic attitude towards Ukrainians and more opportunities to fill in the market workplaces in the EU as far as most have tertiary qualifications, know at least one foreign language with English as a priority and have experience of working in Europe-like environment as many Ukrainian companies have been oriented on Western market since 2014. Many Europeans support refugees from Ukraine and allow them to use the same medical and social services as their people have. Despite the presence of pro-Putin propaganda among the European population, the majority

expresses tolerant and understanding feelings towards Ukrainian refugees who fled the country which will definitely join the EU community in the future.

Keywords: *multiculturalism, migration, refugees, full-scale invasion, migration crisis in EU.*

Постановка проблеми. Поліетнічність країн-членів Європейського Союзу вже давно є усталеною, адже соціополітична складова, демократичні засади, захист прав і свобод людини, економічна стабільність, швидка адаптація до глобалізаційних процесів та гнучкість у впровадженні змін кожного року приваблює людей із інших країн мігрувати до Європи. Однак неодноразово така особливість національного складу населення породжувала чимало проблем, пов'язаних із культурною неоднорідністю людей, які проживають на одній території. Для цього було здійснено порівняльний аналіз реакції урядів та жителів країн ЄС на потік біженців з Сирії, Афганістану, Венесуели й Іраку та на українських біженців.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну, яке сталося 24 лютого 2022 року, спричинило значний потік вимушених українських мігрантів до інших країн. УВКБ ООН, яке постійно займається моніторингом міграційних рухів, на початку листопада 2022 року зафіксувало 7,75 млн. біженців з України за межами своєї країни та 6,2 млн. внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Це означає, що 14 мільйонів людей, майже третина населення України, покинули свої домівки [16]. Через близькість кордонів більшість із них мігрували у країни-члени Європейського Союзу, які постали перед зовсім новим викликом і новим видом біженців з країни, яка зараз проходить свій шлях євроінтеграції та адаптації свого законодавства до нормативно-правових актів ЄС.

Аналіз останніх досліджень. Міграційна політика є актуальною темою для дослідження в умовах зростання міграційних рухів у всьому світі. Проблема та питаннями вивчення інтеграції та прийняття біженців у країнах-членах ЄС займається багато зарубіжних та вітчизняних дослідників. Варто відзначити О.Г. Лавера, О.А. Малиновську, Н.Я. Шумило, О.А. Ровенчака, В.В. Володька, М. Рибчинського, які на фоні міжнародних процесів завжди особливо увагу приділяють українським міграційним потокам. Оскільки тема саме українського біженства є доволі новою і перебуває тільки на стадії дослідження, то наше напрацювання є неймовірно актуальним. Особливу увагу приділено порівнянню сприйняття біженців-мусульман та біженців-українців на території Євросоюзу.

Мета статті полягає в здійсненні порівняльного аналізу впливу біженців на міграційну ситуацію в країнах Європейського Союзу під час напливу біженців з арабських та мусульманських країн та українських біженців, і визначенні викликів, перед якими постала приймаюча сторона.

У цій публікації ми висвітлимо результати дослідження впливу мігрантів з різних країн на соціальну, політичну та економічну ситуацію в країнах ЄС. Напрацювання результатів відбувалося за таких етапів: (1) контент-аналіз джерельної бази (інформація із офіційних вебпорталів УВКБ ООН, міністерств країн, довірених медіа); (2) порівняльний аналіз

зміни поглядів країн ЄС на біженців із країн Близького Сходу та України на основі матеріалів, опрацьованих під час контент-аналізу.

Результати дослідження. Протягом останніх 30-ти років серед країн Європи поширюється наратив про «ісламізацію» та створення «Євразії» (політичний неологізм, англійською Eurabia), трансформацію європейських християнських цінностей та загрозу для західної цивілізації, яку несе ідеологія ісламу. Унаслідок інтеграції мусульман в західноєвропейську спільноту загострилися проблеми асиміляції, розмиття демократичних цінностей і засадних традицій корінних європейців, а також зневага до їх прав, що веде до порушення ознак правового та демократичного устрою ЄС. Загальна картина негативного сприйняття мусульман підкріплюється згадками про терористичні події, масові напади, збільшення відсотку чоловіків-мусульман, причетних до згвалтувань чи пригнічення жінок у приймаючих країнах [10]. І, на жаль, ці факти підтверджуються трагічними сторінками із життя європейців. До прикладу, переддень Нового року у Кельні в Німеччині ознаменувався не святковими приготуваннями, а розслідуванням 739 справ про пограбування та розбещування жінок на центральному вокзалі (з них 331 заява стосувалася сексуального домагання, а два випадки вказували на згвалтування). На той момент поліції вдалося ідентифікувати 32 підозрюваних, більшість із яких (22 особи) були громадянами Тунісу, Марокко та Іраку, які шукали притулку в Німеччині [12]. Такий феномен називають «таххаруш», під яким в арабських країнах розуміється колективне сексуальне домагання, коли молоді чоловіки оточують жінку, починають кричати непристойні речі, намагаються доторкнутися і відібрати особисті речі. Іншими словами, відбувається свідоме перенесення поведінки, притаманної мусульманським країнам, де роль жінки суворо обмежена, у держави, які навпаки пропагують гендерну рівність, справедливість та покарання за будь-які домагання до жінок.

Постулати мультикультуралізму твердять про толерантне ставлення до культурних відмінностей, коли суспільство стає сильнішим за умови, що всі люди приймаються в ньому такими, які вони є [5, с. 92]. Однак практика показує зовсім інші реалії. Біженці, яких прийняли в іншій країні, часто стають порушниками правопорядку, і це призводить, за словами Р. Рагаусаса, до парадоксу мультикультуралізму, що передбачає толерантне ставлення до нетолерантних [4]. У результаті співіснування різних культурних груп в єдиному соціально-економічному та політичному просторі породжує проблеми, що змушують багато європейських країн відмовитися від політики мультикультуралізму та змінити своє міграційне законодавство.

Той факт, що деякі мусульмани є екстремістами і вчиняють терористичні акти, викликає прояви ксенофобії, ще більше розпалює ненависть, антиісламські виступи та протести у європейських державах. Доказом цього можуть стати події 2011 року в Норвегії, коли Андерс Берінг Брейвік організував дві терористичні атаки для того, щоб, за його словами, захистити свою країну від мусульман та лівих. У результаті загинуло 77 людей, ще 200 отримали поранення. Хоча серед жертв було багато саме жителів

Норвегії, деякі ультраправі угруповання Великобританії, Італії та Франції підтримали дії Брейвіка, назвавши його «захисником Заходу» [8].

Число біженців з критично зросло саме з початку XXI століття. Дані, зібрані УВКБ ООН, допомогли сформуванати список десяти найбільших в історії потоків біженців, зафіксованих після Другої світової війни (таблиця 1). Більшість людей з Сирії, Афганістану, Венесуели та Іраку обрали саме європейські країни для пошуку притулку. Фінансова забезпеченість, безпечні умови життя, працевлаштування, можливість для дітей отримати визнані у всьому світі дипломи та сертифікати великою мірою і є тими рудшїями, які приваблюють до себе біженців із малозабезпечених країн. Окрім того, розвинутиим державам легше утримувати біженців з фінансової точки зору. Наприклад, у Пакистані станом на 2011 рік на один долар ВНП припадало 710 біженців, в Демократичній Республіці Конго – 475, у Кенії – 247, у той час, як у Німеччині на таку саму суму претендувало всього 17 біженців [3]. Приймаюча країна завжди несе великі фінансові втрати під час прийому біженців, яким потрібно дати житло, задовольнити мінімальні харчові потреби, забезпечити робочими місцями. У 2015 році, коли Євросоюз зазнав однієї з найбільших хвиль біженців за всю історію, одна тільки Німеччина витратила 10 млрд доларів США на стабілізацію ситуації [15].

Таблиця 1

**Список десяти найбільших в історії потоків біженців,
зафіксованих після Другої світової війни**

Подія	Період конфлікту/війни	Країна	Рік найбільшого потоку біженців	Найбільше зафіксоване число біженців	% від населення країни конфлікту/війни
Повномасштабне вторгнення Росії в Україну	2022	Україна	2022	7,751,806	18,9%
Громадянська війна у Сирії	2011 – сьогодні	Сирія	2021	6,878,950	35,1%
Громадянські війни в Афганістані	1989 – 1996	Афганістан	1990	6,339,095	51,8%
Війна в Афганістані	1979 – 1989	Афганістан	1989	5,643,989	47,9%
Політична криза у Венесуелі	2014 – сьогодні	Венесуела	2021	5,083,357	15,1%
Режим талібів	1996 – 2001	Афганістан	2001	3,840,545	18,3%
Повстання талібів	2002-2021	Афганістан	2010	3,091,800	10,7%
Червоний терор в Ефіопії	1974-1991	Ефіопія	1980	2,567,998	7,3%
Громадянська війна в Південному Судані	2013-2020	Південний Судан	2017	2,446,340	19,5%
Інтервенція США в Ірак	2003-2012	Ірак	2007	2,336,914	8,2%

Джерело: УВКБ ООН (кількість біженців), Департамент ООН з економічних та соціальних питань (% від населення), Дослідницький центр П'ю (події та дати) [9].

Знайшлося багато критиків міграційної політики тодішньої канцлерки Німеччини Ангели Меркель, адже її країна прийняла 71% біженців із Сирії та 41% біженців із Афганістану, національні звичаї та традиції яких кардинально різняться від німецьких. Водночас Іспанія була більше націлена на прийом етнічно та культурно ближчих спільнот. Вона прийняла 94% біженців, які втікали з Венесуели під час політичної кризи. У венесуельців та іспанців одна державна мова, одна релігія та одна культура, що значно краще впливає на адаптацію новоприбулих в умовах іншої країни та викликає менше етнічних протиріч [1].

Можливо, саме цей фактор певною мірою впливає на позитивне ставлення європейців до українських біженців. Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну усі країни Європейського Союзу продемонстрували свою готовність нести витрати цієї кризи та прийняти українських біженців на своїй території. Головною причиною є всезагальна підтримка незалежності, захист європейських цінностей і безпеки. Станом на 25 березня 2022 року Україну покинули майже 3,73 млн. людей у пошуках притулку. Однак за кілька місяців (станом на 25 жовтня 2022 року) ця цифра значно збільшилася (таблиця 1). Згідно із статистичними даними УВКБ ООН, на території Європи зареєстровано уже понад 7,75 млн. українських біженців, що робить міграційний потік з України найбільшим за всю історію прийому біженців в країнах ЄС [17].

За попередніми підрахунками, ЄС за рік витратить близько 30-37 млрд. євро (0,19-0,23% ВВП Євросоюзу) на утримання українців в Європі. Однак деякі біженці із України самі орендують квартири, користуються допомогою благодійних організацій з України та інших країн, вже працевлаштувалися, тобто не повністю залежать від виплат країн ЄС [6]. Зараз дорослі українські біженці мають змогу перебувати в ЄС протягом трьох років, влаштовуватися на роботу, у той час як діти мають можливість навчатися у місцевих школах. Польща та Румунія дали українцям також доступ до тих самих медичних та соціальних послуг, якими користуються їхні громадяни [14].

Варто зазначити, що українські біженці не вписуються в типовий портрет біженців, які прибували в країни ЄС під час попередніх міграційних потоків. Подібність соціокультурних цінностей українців із жителями Європи допомогла покращити інтеграційні процеси [13]. Окрім того, більша частина біженців з України або має рідню в одній з європейських країн, або часто подорожувала з метою роботи або відпочинку туди, або цікавилася культурно-історичними аспектами іноземних країн у контексті їхнього близького розташування та спільних моментів з історії. Якщо порівнювати з іншими категоріями іммігрантів, то біженці зазвичай стикаються з більшими перешкодами під час інтеграції у приймаючих країнах. Зважаючи на вимушений характер їхньої міграції, багато біженців страждають від стресу та психоемоційного навантаження через незнання мови, перебування в оточенні людей із зовсім іншими цінностями та світосприйняттям. До того ж атестати та дипломи про освіту не всіх країн визнаються законодавством ЄС, що повністю нівелює їхню цінність у європейському ос-

вітньому та робочому середовищі і ускладнює пошуки роботи. Натомість директор європейського парламенту МВФ Альфред Кеммер під час свого інтерв'ю для «Голосу Америки» зазначив, що Україна хоче, щоб її біженці повернулися, однак все одно деякі українці захочуть залишитися в Європі на довгий період, що може стати позитивом для ЄС, так як у середньостроковій перспективі там не вистачає робочої сили [2]. Більшість людей похилого віку в Україні висловили бажання залишитися у своїх домівках, а введення воєнного стану 24 лютого 2022 року унеможливило чоловікам від 18 до 60 років перетинати кордон, тому більшість біженців з України саме жінки працездатного віку із дітьми. Очікується, що приплив людей, спроможних заповнити європейський ринок праці, поступово збільшить кількість робочої сили в Європі. За деякими підрахунками, це число може варіюватися від 0,3 млн до 1,3 млн нових працівників у Єврозоні, які стали біженцями у результаті війни в Україні [7].

Ще один аспект, який вартий уваги, стосується реакції на біженців з України, яка кардинально відрізняється від реакції на мігрантів з країн Близького Сходу та Африки. Показовою тут є поведінка Польщі, яка ще у 2015-2016 роках різко та негативно відгукувалася на перебування мусульманських біженців на території ЄС та закрила для них свої кордони. Подібна ситуація відбулася наприкінці 2021 року на польсько-білоруському кордоні під час міграційної кризи, коли організована самопроголошеним президентом Білорусі О. Лукашенком колона мігрантів з Іраку, Сирії, Ємену, Афганістану та країн Близького Сходу намагалася прорватися до Заходу, однак Польща залишилася непохитною у своїй позиції. Натомість ставлення до українських біженців виявилось зовсім іншим. Протягом перших чотирьох тижнів від початку повномасштабного вторгнення один із найближчих сусідів України прийняв понад 2 млн українців, які не було поселено у таборах для біженців, а прийнято в оселях польських сімей чи серед інших українців, які перебували у Польщі до подій 24 лютого. Усе це можна пояснити міцною культурною, мовною та соціальною близькістю, а також чіткою антиросійською позицією поляків та українців [11].

Незважаючи на військові дії, Україна і надалі продовжує свій євроінтеграційний курс і запровадження європейських стандартів у своє законодавство. Перебування близько 7 млн українців на території Євросоюзу допоможе надалі краще інтегруватися у західноцивілізаційне суспільство, адже в обох сторін буде розуміння очікуваних результатів такої співпраці. Позитивне сприйняття європейцями українських біженців у своїх домівках ще раз свідчить про те, що двері Європи для нас відкриті, й наше членство в ЄС буде максимально підтримано.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Кількість міжнародних мігрантів серед країн світу має тенденцію до зростання. Події 24 лютого 2022 року стали поштовхом до формування нового виду міграції в Україні – біженства. Через повномасштабний напад Росії мільйони українців змушені були виїхати за кордон у пошуку притулку, що поставило країни ЄС перед новим міграційним викликом. Однак проведений порівняльний аналіз продемонстрував різне сприйняття і ставлення до

мігрантів з африканських та східних країн, які призвели до міграційної кризи у попередні роки, та до українських біженців. Євроінтеграційний процес України та схожість ціннісних орієнтирів українців та європейців полегшили адаптацію обох сторін до перебування на одній території. Крім того, члени ЄС, яким не вистачає робочої сили, можуть заповнити робочі місця кваліфікованими працівниками з вищою освітою, знанням мови та схожими соціально-культурними цінностями. Зараз українці борються за своє право на існування і показують готовність рухатися в симбіозі із високорозвиненими західними країнами. Зрозуміло, що Україна ще довго буде відбудовувати свою зруйновану інфраструктуру та економіку, однак фахівці, які перейняли європейську культуру та цінності, допоможуть нам швидше інтегруватися в ЄС та стати сильним гравцем на міжнародній арені. Саме моделювання розвитку України після пережитого потоку людей, які покинули країну, може послугувати матеріалом для наших подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 27 стран – членов ЕС в прошлом году предоставили статус беженца 295 тысячам 800 человек. URL: <https://nazarnews.org/posts/27-stran-chlenov-es-v-proshlom-godu-predostavili-status-bezhentsev-295-tysiacham-800-chelovek>.
2. Бедратенко О. МВФ: Нас здивувала позиція українського уряду. Інтерв'ю з високопосадовцем Міжнародного валютного фонду Альфредом Кеммером. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/6542143.html>.
3. День беженцев: Сколько человек бегут из России и стран Центральной Азии (статистика). URL: <http://www.fergananews.com/news/22326/>.
4. Рагаускас Р. Парадокс мультикультурализма: толерантность по отношению к нетолерантным? URL: <https://inosmi.ru/20120912/199014285.html>.
5. Рибчинський М. Проблема делінквентної поведінки біженців і нелегальних мігрантів в контексті міграційних процесів у країнах Європейського Союзу: матеріали науково-практичної конференції «Електоральні процеси в Україні: загальнонаціональні особливості та регіональні виробничі практики». Ужгород, 2018.
6. Слепцова Л. Українські біженці коштуватимуть Європі щонайменше 30 млрд евро. Чому це вдала інвестиція? URL: <https://mind.ua/publications/20246992-ukrayinski-bizhenci-koshtuvatimut-evropi-shchonajmenshe-30-mlrd-evro-chomu-ce-vdala-investiciya>.
7. Botelho V. The impact of the influx of Ukrainian refugees on the euro area labour force. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb_ebbox202204_03~c9ddc08308.en.html.
8. Büşra N. Ç., Zehra N. D. Over a decade since Islamophobic terrorist killed 77 people in Oslo. URL: <https://www.aa.com.tr/en/europe/over-a-decade-since-islamophobic-terrorist-killed-77-people-in-oslo/2642319>.
9. Desilver D. After a month of war, Ukrainian refugee crisis ranks among the world's worst in recent history. URL: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2022/03/25/after-a-month-of-war-ukrainian-refugee-crisis-ranks-among-the-worlds-worst-in-re>

- [cent-history/](#).
10. Fangen K. Why did Muslims become the new enemy in Norway and Europe? URL: <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/news-and-events/right-now/2021/why-did-muslims-become-the-new-enemy-in-norway-and.html>.
 11. Jan Grzymski. The Ukrainian Refugee Crisis: Consequences for Europe. URL: <https://bridgenetwork.eu/2022/03/23/ukrainian-refugee-crisis-consequences-europe/>.
 12. Michel A.M., Schönian V., Thurm F., Steffen T. Was geschah in Köln? URL: https://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2016-01/koeln-silvester-sexuelle-uebergrieffe-raub-faq?utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F.
 13. OECD Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e88a6a55-en.pdf?expires=1666896240&id=id&accname=gu%20est&checksum=027056ADC1629CC029F3FCC2E76FCC90>.
 14. Privitera A. Will 4 Million Refugees Sink the EU's Budget? URL: <https://www.brinknews.com/will-4-million-refugees-sink-the-eus-budget/>.
 15. Refugees 'to cost Germany 10 billion euros'. URL: <https://www.dw.com/en/refugee-crisis-to-cost-germany-10-billion-euros/a-18696346>.
 16. Ukraine Refugee Situation. Operational data portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (Дата звернення 25.06.2022).
 17. Ukraine Refugee Situation. Operational data portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (Дата звернення 26.10.2022).

REFERENCES

1. 27 stran – chlenov ES v proshlom hodu predostavyly status bezhentsa 295 tysyacham 800 chelovek [27 EU member states granted refugee status to 295,800 people last year]. *nazarnews.org*. Retrieved from <https://nazarnews.org/posts/27-stran-chlenov-es-v-proshlom-godu-predo-stavili-status-bezhentsev-295-tysyacham-800-chelovek> [in Russian].
2. Bedratenko, O. MVF: Nas zdyvuvala pozytsiya ukrayin'koho uryadu. Intervyu z vysokoposadovtsem Mizhnarodnoho valyutnoho fondu Alfredom Kemmerom. [We were surprised by the position of the Ukrainian government. Interview with Alfred Kemmer, a senior official of the International Monetary Fund]. *ukrainian.voanews.com*. Retrieved from <https://ukrainian.voanews.com/a/6542143.html> [in Ukrainian].
3. Den bezhentsev: Skolko chelovek behut yz Rossyy y stran Tsentlnoy Azyy (statystyka). [Refugee Day: How many people are fleeing from Russia and the countries of Central Asia (statistics)]. *www.fergananews.com*. Retrieved from <http://www.fergananews.com/news/22326/> [in Russian].
4. Rahauskas, R. Paradoks multykulturalyzma: tolerantnost po otnoshenyyu k netolerantnym? [Ragauskas R. Paradox of multiculturalism: tolerance towards the intolerant?]. *inosmi.ru*. Retrieved from <https://inosmi.ru/20120912/199014285.html>.
5. Rybchynskyy, M. (2018). *Problema delinkoentnoyi povedinky bizhentsiv i nelehal'nykh mihrantiv v konteksti mihratsiynykh protsesiv u krayinakh Yevropeys'koho Soyuzu*. [The problem of delinquent behavior of refugees and illegal migrants in the context of migration processes in the countries of the European Union]. Uzhhorod [in Ukrainian].
6. Slyeptsova, L. Ukrayins'ki bizhentsi koshtuvatymut' Yevropi shchonaymenshe 30

- mlrd yevro. Chomu tse vdala investytsiya? [Ukrainian refugees will cost Europe at least 30 billion euros. Why is it a good investment?]. *mind.ua*. Retrieved from <https://mind.ua/publications/20246992-ukrayinski-bizhenci-koshtuvatimut-evropi-shchona-jmenshe-30-mlrd-evro-chomu-ce-vdala-investiciya> [in Ukrainian].
7. Botelho V. The impact of the influx of Ukrainian refugees on the euro area labour force. Retrieved from https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2022/html/ecb.ebbox202204_03~c9ddc08308.en.html. [in English].
 8. Büşra N. Ç., Zehra N. D. Over a decade since Islamophobic terrorist killed 77 people in Oslo. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/europe/over-a-decade-since-islamophobic-terrorist-killed-77-people-in-oslo/2642319> [in English].
 9. Desilver D. After a month of war, Ukrainian refugee crisis ranks among the world's worst in recent history. Retrieved from <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2022/v03/25/after-a-month-of-war-ukrainian-refugee-crisis-ranks-among-the-worlds-worst-in-recent-history> [in English].
 10. Fangen K. Why did Muslims become the new enemy in Norway and Europe? Retrieved from <https://www.sv.uio.no/c-rex/english/news-and-events/right-now/2021/why-did-muslims-become-the-new-enemy-in-norway-and.html> [in English].
 11. Jan Grzymalski. The Ukrainian Refugee Crisis: Consequences for Europe. Retrieved from <https://bridgenetwork.eu/2022/03/23/ukrainian-refugee-crisis-consequences-europe/> [in English].
 12. Michel A.M., Schöniat V., Thurm F., Steffen T. Was geschah in Köln? Retrieved from https://www.zeit.de/gesellschaft/zeitgeschehen/2016-01/koeln-silvester-sexuelle-uebergriffe-raub-faq?utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F [in English].
 13. OECD Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine. Retrieved from <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e88a6a55-en.pdf?expires=1666896240&id=id&accname=guest&checksum=027056ADC1629CC029F3FCC2E76FCC90> [in English].
 14. Privitera A. Will 4 Million Refugees Sink the EU's Budget? Retrieved from <https://www.brinknews.com/will-4-million-refugees-sink-the-eus-budget/> [in English].
 15. Refugees 'to cost Germany 10 billion euros'. Retrieved from <https://www.dw.com/en/refugee-crisis-to-cost-germany-10-billion-euros/a-18696346> [in English].
 16. Ukraine Refugee Situation. Operational data portal. Retrieved from <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> [in English].
 17. Ukraine Refugee Situation. Operational data portal. Retrieved from <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> [in English].